

MINŐSÍTETT GYÓGYHELYEL RENDELKEZŐ, ÖTEZERNÉL KISEBB LÉLEKSZÁMÚ TELEPÜLÉSEK EGÉSZSÉGTURIZMUSÁNAK LOKÁLIS HATÁSAI

Strack Flórián

*Pannon Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Turizmus Intézeti tanszék;
strack.florian@gtk.unipannon.hu*

DOI: 10.1517/TVT.2021.06.03.04.

Absztrakt

Magyarország turizmusának egyik meghatározó eleme az egészségturizmus. A gyógyhely minősítéssel rendelkező települések a hazai egészségturizmus zászlóshajói, melyek között nagy számban képviseltetik magukat az ötezer főnél kevesebb állandó lakossal rendelkező települések is. Az egészségturizmus folyamatosan növekvő népszerűségének és keresletének köszönhetően képes lehet hatást gyakorolni az egészségturisztikai kínálattal rendelkező településekre.

A tanulmány alapját adó kutatás a hazai, minősített gyógyhellyel rendelkező, ötezernél kevesebb állandó lakossal rendelkező településekre fókuszál (Bogács, Bük, Demjén, Hévíz, Zalakaros, Kehidakustány, Harkány, Igal, Egerszalók, Mátraderecske, Parád, Cserkeszőlő).

A kutatás célja, hogy a települések lakosai, valamint önkormányzatai által kitöltött kérdőívek segítségével megvizsgálja az egészségturizmus lokális, települési szintű hatásait, ide értve a település egészére, valamint az annak lakóira gyakorolt hatásokat is.

Az eredmények alapján egyértelmű, hogy az egészségturizmus hatással van a vizsgált települések lakosainak szubjektív életminőségére, illetve a település turisztikai sikerét potenciálisan befolyásoló tényezők egy részére.

Kulcsszavak: egészségturizmus, hatás, gyógyhely, vidék

Abstract

Health tourism is a key element of tourism in Hungary. The settlements with certified health resorts are the flagships of the Hungarian health tourism, with a large number of settlements that have less than 5,000 permanent inhabitants represented among them. The growing popularity and demand for health tourism has the potential to have an impact on the municipalities with a health tourism offer.

The research underpinning the study focuses on Hungarian settlements with certified health resorts that have less than 5,000 inhabitants (Bogács, Bük, Demjén, Hévíz, Zalakaros, Kehidakustány, Harkány, Igal, Egerszalók, Mátraderecske, Parád, Cserkeszőlő).

The research aims to examine the local, settlement-level effects of health tourism, including the effects on the settlement as a whole and its inhabitants. The research is based on questionnaires filled in by the residents of the settlements and their local governments.

Based on the results, it is clear that health tourism has an impact on the subjective quality of life of the inhabitants of the examined settlements, as well as on some factors potentially influencing the tourism success of the settlement.

Keywords: health tourism, impact, health, country

Bevezetés

Napjaink egyik dinamikusan fejlődő turizmustípusa az egészségturizmus, melynek kereslete a fogyasztók átalakulóban lévő szükségletei miatt (pl.: előregedő társadalmak) várhatóan hosszú távon is növekedni fog. A nemzetközi piacot tekintve, előnyös földrajzi adottságainak köszönhetően Magyarország fontos egészségturisztikai desztináció.

A hazai egészségturisztikai kínálat meghatározó helyszínei a Budapest Főváros Kormányhivatala által minősített gyógyhelyek. Jelen tanulmány célja az egészségturizmus hatásainak vizsgálata a minősített gyógyhellyel bíró, ötezernél kisebb lélekszámú települések esetében.

Általánosságban elmondható, hogy az ilyen kisméretű (ötezer fő alatti) települések lakóinak életére és általános gazdasági jellemzőire nézve jelentős hatást gyakorol az egészségturizmus, hiszen ezeken a településeken sok esetben az egészségturizmus képezi a turisztikai kínálat egészét, valójában ez adja a helyi, települési szintű gazdaságot. Az egészségturizmus hatásai a települések méreténél fogva akár jelentős mértékben is képesek befolyásolni a vizsgált településeken élők életminőségét, illetve a települések imázsát, fejlesztéseit és lehetőségeit. A gyógyhely minősítés bizonyos szintű presztízst és minőségbiztosítást jelent, önmagában azonban nem képes sikeressé tenni egy egészségturizmusban érdekelt desztinációt, hiszen a sikerhez komplex szolgáltatáskínálat szükséges. A helyi lakosok életminőségének alakulása fontos kérdés, hiszen az az adott település, mint turisztikai desztináció sikerességét is nagymértékben befolyásolhatja.

A kutatás alapját adó településeket a Lechner Tudásközpont által üzemeltetett Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) térítésmentesen elérhető online szolgáltatása, a TÉRPORT népességszám szerint történő településosztályozási rendszerének segítségével jelöltem ki. A TÉRPORT az ötezer főnél kevesebb lakosú településeket „község”-ként határozza meg, jelen tanulmányban vizsgált települések között azonban vannak olyanok (pl.: Hévíz, Zalakaros, stb.), amelyek népességszám alapján valóban a község kategóriába sorolhatók, ugyanakkor városi ranggal rendelkeznek.

1. Az egészségturizmus rendszere

A 20. század során megvalósult és megerősödött európai integráció hatására bevezetett közös valutának, az utazási korlátok eltörlésének és az utazás olcsóbbá válásának köszönhetően az egészségturizmus széles körben elterjedt (ISSENBERG 2016). Az egészségturizmus mindennaposá válásával párhuzamosan átalakult az egészség fogalma, hiszen maga a kifejezés napjainkban már nem csupán a testi, hanem a mentális és pszichológiai egészségre is utal (SMITH – PUCZKÓ 2017). Az egészségturizmus jelentőségét növeli, hogy napjaink fogyasztói egyre többet és többet hajlandók áldozni az egészségük megóvására, illetve helyreállítása érdekében (BOROS et al. 2012:8., SZABÓ 2015).

Az egészségturizmus a turizmus egyik legdinamikusabban növekvő típusa, az egészségturisztikai céllal utazók száma folyamatosan növekszik (RIEGER 2013, KOSKINEN 2019, LEE et al. 2020, GHOLAMI et al. 2020). Népszerűségének köszönhetően az egészségturizmus nem csupán a hagyományosan gyógyászati kínálattal rendelkező desztinációk esetében tölthet be meghatározó szerepet, az új belépők számára is van hely a piacon (JANDALA et al. 2010).

Az egészségturizmust többen, többféleképpen definiálták, az egyik hazai definíció alapján pedig azt mondhatjuk, hogy „az egészségturizmus a gyógy-, és wellnessturizmust átfogó fogalom, a turizmusnak azon területét jelenti, ahol a turista utazásának fő motivációja az

egészségi állapotának javítása és/vagy megőrzése, tehát a gyógyulás és/vagy megelőzés és ennek megfelelően a célterületen tartózkodása alatt igénybe is vesz egészségutisztikai szolgáltatás(oka)t.” (ÖNKORMÁNYZATI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI MINISZTERIUM 2007:9). Valójában bármely definíciót tekintjük, összességében az mondható, hogy az egészségutisztizmus a turizmus egy olyan típusa, ahol a fogyasztók alapvető célja az egészségi állapotuk megőrzése, illetve helyreállítása, valamint a betegségek megelőzése (SZABÓ 2011). Ez azt jelenti, hogy az egészségutisztizmus a turisták egészségének megőrzése, vagy helyreállítása érdekében jön létre (BUDAI – SZÉKÁCS 2001, DUNETS et al. 2020).

Maga az egészségutisztizmus igen szerteágazó fogalom, hiszen az egészség megőrzésére és helyreállítására alkalmas szolgáltatásokat egyaránt kínál. A legjelentősebb fogyasztói motivációk alapján az egészségutisztizmuson belül két alapvető irány különböztethető meg, a wellnessturizmus és a gyógyutisztizmus (KARDOS 2011:58).

A wellness valójában nem csupán egy turisztikai terméket, hanem egy komplex életfilozófiát jelent. Illing 2002-es definíciója szerint „a wellness a testi, szellemi és lelki jólétre való teljes törekvés vitalizáló és lazító eszközök/programok segítségével, amelyeket különleges egészségközpontokban alkalmaznak” (idézi LACZKÓ et al. 2008). A wellness esetében nem különféle betegségek kezeléséről és tünetek enyhítéséről beszélünk, hanem az egészségi problémák megelőzéséről, az egészség megőrzéséről és fejlesztéséről (VOIGT – LAING 2013). A wellnessturizmus fogyasztói alapvetően egészségesek, utazási döntéseiket nem a gyógyulás reménye, hanem a kikapcsolódás, a pihenés és a prevenció motiválja (KARDOS 2011:58.). A wellnessturizmust tekintve a turisták szabadidejükben, saját diszkrecionális jövedelmük terhére vesznek igénybe egészségmegőrzés céljából kialakított turisztikai szolgáltatásokat (ÖNKORMÁNYZATI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI MINISZTERIUM 2007:10). Termékjellemzői és komplexitása révén a wellnessturizmus kiegészítő szolgáltatásokat is igényel, a turisták utazási döntései kapcsán az egészségmegőrzés mellett jellemzően a kulturális turizmus attrakciói is alapvető fontossággal bírnak (COSTA et al. 2015, KÁNTOR 2019, MANGWANE – NTANJANA 2020). A kiegészítő szolgáltatások különösen vidéki környezetben kapnak jelentős szerepet, hiszen az ilyen jellegű desztinációk adottságai miatt nem minden esetben lehetséges csupán egyetlen turizmustípust megnevezni vonzerőként (TÓTH-KASZÁS et al. 2018).

A wellnessturizmussal szemben a gyógyutisztizmus alapvetően azoknak a fogyasztóknak kínál szolgáltatásokat, akik valamilyen krónikus betegséggel rendelkeznek. A gyógyutisztizikai céllal utazó turisták természetes gyógytényezőkre épülő (pl.: gyógyvíz, gyógybarlang, klíma) gyógyászati szolgáltatásokat vesznek igénybe, legfőbb motivációjuk pedig a gyógyulás. A gyógyutisztizmus alapvetően kellemes és hasznos tevékenységeket kapcsol össze egymással, hiszen az egészségi állapotuk javításának céljával utazó turisták programjában szabadidős elemek is megjelennek (HUNTER 2007, DEMICCO 2017).

A wellnessturizmus és a gyógyutisztizmus ugyan alapvetően különféle céllal kínált szolgáltatásokat tömörítenek, a két terület között nem minden esetben húzható egyértelmű határvonal, megfigyelhetők átfedések, ugyanakkor jellemző, hogy egyre inkább az átfogó wellness élmény kerül előtérbe a gyógyutisztizmus szolgáltatásai esetében is (REISMAN 2010, SZIVA 2010).

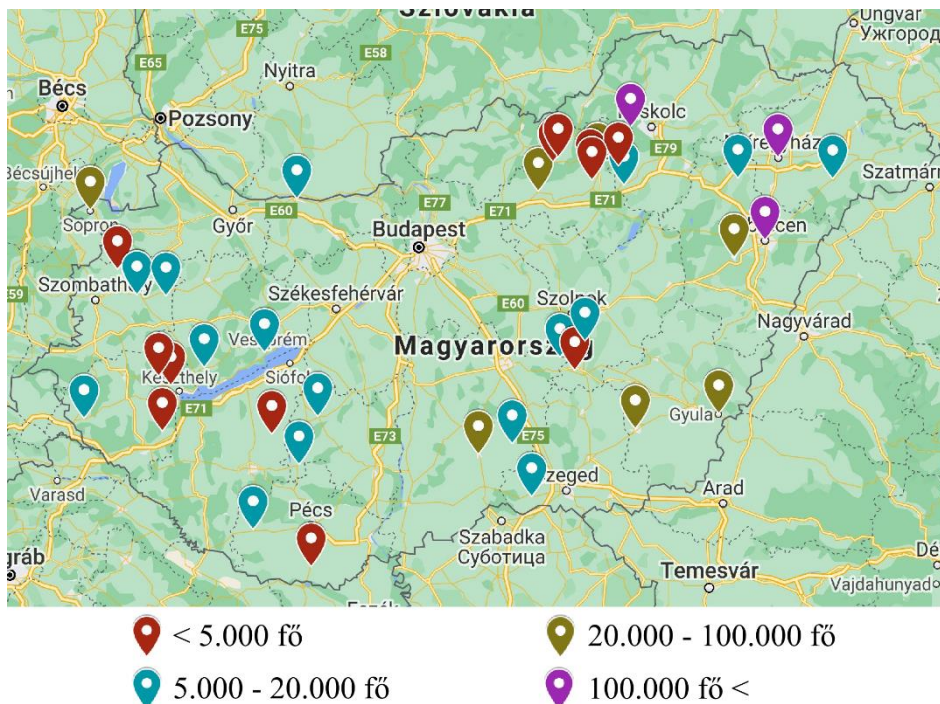
2. Gyógyhelyek, a hazai egészségutisztizmus „fő színterei”

A magyarországi egészségutisztizmus szempontjából fontos szerepe van a minősített gyógyhelyeknek, hiszen azok a hazai egészségutisztizmus „fő színterei” (MTÜ 2017:50). A gyógyításra bizonyítottan alkalmas minősített gyógyhelyek településekhez kapcsolódnak és

fontos központjai Magyarország egészségügyi kínálatának (MTÜ 2017). Az egészségügy szempontjából hazánk előnyös tulajdonságokkal rendelkezik, hiszen adottságait illetően a világ élvonalában szerepel (KÚTVÖLGYI 2017). Maga a gyógyhely minősítés megszerzése egy szigorú feltételrendszerrel körülbástyázott költséges folyamat, amely jelentős presztízsértékkel bír (ITTHON.HU).

A hazai gyógyhelyek minősítését és nyilvántartását Budapest Főváros Kormányhivatala végzi. A hivatal által 2021-ben közzétett nyilvántartás alapján hazánkban 39 darab minősített gyógyhely található, melyeknek 38 település ad otthont (1. ábra) (BUDAPEST FŐVÁROS KORMÁNYHIVATALA).

2. ábra. Minősített gyógyhelyek Magyarországon

Forrás: saját szerkesztés

A gyógyhelyeknek otthont adó települések igen sokfélék, hiszen akadnak köztük kisméretű települések (község), amelyek ötezenél kevesebb állandó lakossal rendelkeznek (12 darab), kisvárosok, amelyek lakosság száma 5.001-20.00 fő közötti (16 darab), középvárosok, amelyek 20.001-100.000 fő állandó lakossal rendelkeznek (7 darab) és megyei jogkörrel rendelkező nagyvárosok, melyekben több, mint 100.000 fő lakik (3 darab) (TÉRPORT.HU). A minősített gyógyhelyek Magyarország jelentős részét lefedik, az ország megyéi között csupán három olyan van, amely még nem rendelkezik minősített gyógyhellyel (Fejér, Pest és Nógrád megyék).

Egy település területének egy része, vagy egésze akkor nevezhető gyógyhelynek, ha:

- rendelkezik a törvények alapján meghatározott típusú természetes gyógytényezővel (pl.: gyógyvíz, gyógybarlang, éghajlat, stb.),
- biztosítani tudja a gyógyulásra vágyók zavartalan időtöltését és megfelel a gyógyítás alapvető feltételeinek (pl.: tiszta levegő, megfelelő zajterhelés, stb.),
- biztosított a pihenés infrastruktúrája (pl.: közművek, szolgáltatások, infrastruktúra),

- lehetséges a rendelkezésre álló gyógytényezőt intézményesített kereteken belül hasznosítani, azaz rendelkezésre áll legalább egy olyan intézmény, amely gyógyászati szolgáltatásokat kínál (pl.: gyógyszálloda, gyógyfürdő, stb.) (74/1999. (XII. 25.) EÜM RENDELET).

3. Az egészségturizmus települési szintű hatásai

A turizmus komplex termék, így jelentős hatást képes gyakorolni a társadalmi, gazdasági és természeti környezetre, továbbá dinamikus fejlesztési eszközként és kitörési lehetőségként is szolgálhat egy-egy desztináció számára (GHULAMRABBANY et al. 2013). Az egészségturizmus szolgáltatásai jellegénél fogva alkalmas a magas diszkrecionális jövedelemmel rendelkező fogyasztók érdeklődésének felkeltésére is (DRAGIČEVIĆ – PALEKA 2019).

A turizmus kapcsán elsősorban annak gazdasági szerepét szokás hangsúlyozni, amely elsősorban a szálláshelyi foglaltsági adatok, a bevételek és az utazók számával fejezhető ki. A gazdasági hatások természetesen fontosak, azonban lényeges megemlíteni a pozitív társadalmi, illetve elsősorban az egészségturizmus kapcsán megjelenő fizikai hatásokat is (MICHALKÓ 2010).

A turizmus hatásait települési szinten vizsgálva lényeges kiemelni, hogy az intenzív kereslet pozitívan befolyásolhatja az önkormányzati bevételeket, hozzájárulhat a helyi lakosság idegennyelv tudásának fejlődéséhez, a biodiverzitás megőrzéséhez és a kevésbé fejlett gazdaságok/iparágak fellendítéséhez. Az egészségturizmus pozitív gazdasági hatásai kapcsán szükséges megemlíteni, hogy az egészségturizmushoz kapcsolódó fejlesztések értéknövelő hatással bírnak, a fejlesztések nyomán megvalósuló kapacitásbővülés és minőség-növekedés pedig a vendégforgalom bővülését, illetve a szezonális hatás csökkenését eredményezi. A bővülő vendégforgalom következtében növekszik a szolgáltatók árbevétele, ami magával hozza az önkormányzatok adóbevételeinek emelkedését (pl.: idegenforgalmi adó) is. Az egészségturizmus képes erősíteni a település imázsát és ismertségét, hozzájárul az ingatlanok értékének megőrzéséhez, illetve a multiplikátor hatásnak köszönhetően pozitívan befolyásolja a települési szolgáltatók gazdasági eredményeit, a foglalkoztatottsági adatokat, illetve a jövedelmek mértékét (SHAW – WILLIAMS 2004, MICHALKÓ 2010, MOLNÁR 2010).

Az egészségturizmus pozitív gazdasági hatásait tovább erősíti, hogy a kúraszerű kezeléseknél köszönhetően a turizmus más típusaihoz hasonlítva hosszabb a turisták átlagos tartózkodási ideje, ami magasabb egy vendégre, illetve vendégéjszakára jutó költséget eredményez. További előnyöket jelent, hogy az egészségturizmus által kínált szolgáltatásokat kevésbé sújtja a szezonális, a gazdasági recesszió és a barátságatlan időjárás, így a turisták száma jellemzően egész évben stabil. Hazánk területének 80%-a alatt található termálvíz, így az egészségturizmus a területi koncentráció csökkentésére is képes, azaz Magyarország olyan településeit és régióit is képes bekapcsolni a turizmus körforgásába, amelyek nem rendelkeznek más jellegű turisztikai attrakciókkal. Az egyes desztinációk számára az egészségturizmus különösen előnyös, hiszen annak fogyasztói jellemzően a turizmus más típusainak szolgáltatásait is igénybe veszik az utazásaik során, így az egészségturizmus bevételnövelő és munkahelyteremtő hatással bírhat többek között a kulturális turizmus, az ökoturizmus és a falusi turizmus esetében is (KOCZISZKY 2004, FEKETE – TURCSÁNYI 2009, HOJCSKA – SZABÓ 2011, KATONA 2011, BOROS – PRINTZ-MARKÓ – PRISZINGER 2011, MTÜ 2017, FERREIA – CASTRO 2020).

Az egészségturizmus egy település imázsának pozitív irányban történő elmozdításán keresztül is elősegítheti a gazdasági növekedést, mert az elégedett vendégek újabb potenciális látogatókat

generálnak, így a kereslet, vele párhuzamosan pedig a bevételek növekedése figyelhető meg (ÁLVAREZ et al. 2013). Az egészségturizmus azonban nem csupán a gazdaság és az általánosságban értelmezett turizmus helyzetének javítására alkalmas, hanem az elérhető egészségügyi szolgáltatások mennyiségének és minőségének pozitív irányú befolyásolására is. Az egészségturizmus hatására:

- a lakosság, illetve a települési önkormányzat terheinek növekedése nélkül érkezhethet forrás az egészségügybe,
- javulhat az egészségügyi ellátás színvonala, illetve javulhatnak az egészségügyi szolgáltatások infrastrukturális feltételei,
- innovatív tevékenységek kerülhetnek előtérbe, beruházások valósulhatnak meg,
- az egészségügyi képzettséggel rendelkező lakosok elvándorlása csökkenthető, vagy megállítható,
- javulhatnak a környéken élők megélhetési lehetőségei (ESKI 2010:10, ÁLVAREZ et al. 2013).

A gazdasági jellegű hatások mellett az egészségturizmus a helyi lakosok szubjektív és objektív életminőségére is hatást gyakorol. Az objektív életminőséget befolyásoló tényezők közé sorolhatók azok a viszonylag egyszerűen mérhető életkörülmények, amelyeket statisztikai adatok segítségével számszerűsíteni lehet, míg a szubjektív tényezők az egyes személyek szubjektív értékelésén alapulnak (pl.: elégedettség, közérzet, boldogság, stb.) (KISS – KÖKÉNY 2018).

Általánosságban igaz, hogy az egészségturizmus szerepének erősödésével javul a helyi közösségre kifejtett pozitív hatása is. Az egészségturizmus által generált fejlesztések (pl.: kulturális turizmus szolgáltatásai, egyéb szolgáltatások, felújítások, stb.) nem csupán a turisták, hanem a helyi lakosok számára is elérhetőek, így az ő életszínvonaluk is javul. Az egészségturizmus jóllétre gyakorolt pozitív hatása előnyösen befolyásolhatja a helyi lakosok adófizetési kedvét is, valamint hozzájárulhat a helyiek szellemi vagyonának felértékelődéséhez és az egészségi állapotuk javulásához (ARUNANONDCHAI – FINK 2006, SUESS et al. 2018, KÁNTOR 2020). Woo egy 2013-as kutatása során a turizmus helyi közösségek életminőségére gyakorolt hatását vizsgálta.

Széles körben elfogadott tény, hogy az egészségturizmus számtalan gazdasági és társadalmi előnyt generál, azonban nem szabad elfeledkezni arról sem, hogy az egészségturizmusnak lehetnek negatív hatásai is. A potenciális negatív hatások mind gazdasági tekintetben, mind pedig az életminőséggel kapcsolatosan megjelenhetnek. Nem megfelelő tervezés és menedzsment esetén problémákat okozhat az esetleges szezonális foglalkoztatás és a fluktuáció, az infrastruktúra túltelítődése, a természeti környezetre nehezedő fokozott nyomás, a lokális környezetszennyezés, a hagyományos értékek és tevékenységek elüzettesedése, valamint az ingatlanok és akár az alapvető élelmiszerek kapcsán is megfigyelhető árnövekedés (CROUCH – RITCHIE 1999, UNWTO 2005, PUCZKÓ – RÁTZ 2005, CAPÓ – VALLE 2008, HUSTINÉ 2011). Szélsőséges esetben az is előfordulhat, hogy az egészségturizmushoz kötődő beruházások során nem veszik figyelembe a helyi lakosok igényeit, így a megvalósult fejlesztések csupán alacsony mértékű gazdasági és társadalmi hasznot hoznak a fogadóközösségek számára (ARCHER et al. 2005). Az egészségturizmus kiszoríthatja a helyi lakosokat az adott településre jellemző hagyományos tevékenységekből, illetve feszült helyzet alakulhat ki akár az egészségügyi ellátás kapcsán is (HELMAN 2007).

4. A kutatás módszertana

A tanulmány alapjául szolgáló kutatás célkeresztjében azok a minősített gyógyhellyel rendelkező hazai települések állnak, amelyek kevesebb, mint ötezer állandó lakossal rendelkeznek. Ezen települések életére és általános gazdasági jellemzőire nézve jelentős hatást gyakorol az egészségturizmus, hiszen ezeken a településeken sok esetben az egészségturizmus adja a turisztikai kínálat egészét és a helyi gazdaság motorját. A minősített gyógyhellyel rendelkező települések közül a kutatás alapját adó településeket a Lechner Tudásközpont által üzemeltetett Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) térítésmentesen elérhető online szolgáltatása, a TÉRPORT népességszám szerint történő településoosztályozási rendszerének segítségével jelöltem ki.

A kutatás célja, hogy a vizsgált, gyógyhellyel rendelkező települések (Bogács, Bük, Demjén, Hévíz, Zalakaros, Kehidakustány, Harkány, Igal, Egerszalók, Mátraderecske, Parád, Cserkeszölő) esetében azonosítsa az egészségturizmus életminőségre és gazdaságra gyakorolt lokális hatásait.

A kutatás kérdései a következők:

- Milyen hatást gyakorol az egészségturizmus a minősített gyógyhellyel bíró, ötezernél kevesebb állandó lakossal rendelkező hazai települések lakosainak életminőségére?
- Milyen hatással van az egészségturizmus a minősített gyógyhellyel bíró, ötezernél kevesebb állandó lakossal rendelkező hazai települések települési szintű gazdaságára?

A vizsgált településekhez kapcsolódóan lakossági és önkormányzati kérdőíves felmérés készült. A helyi lakosok számára szóló, online formában elérhető, önkitöltős kérdőívek a Limesurvey szoftver segítségével készültek. A lekérdezés 2019. november 1. és 2020. március 30. között történt. A települések helyi lakosait az egyes településekhez tartozó, adott településekre fókuszáló és a települések helyi lakosainak szóló Facebook csoportok segítségével értem el. 2018-as adatok alapján a kutatás alapját adó települések (12 darab) összesen 28.871 állandó lakossal rendelkeznek. A lakossági kérdőívre összesen 410 darab teljes, hiánytalan kitöltés érkezett, amely a települések összesített lakosságának 1,42%-a. Bár a vizsgált települések mindegyikéről érkezett kitöltés, a kapott eredmény nem reprezentatív.

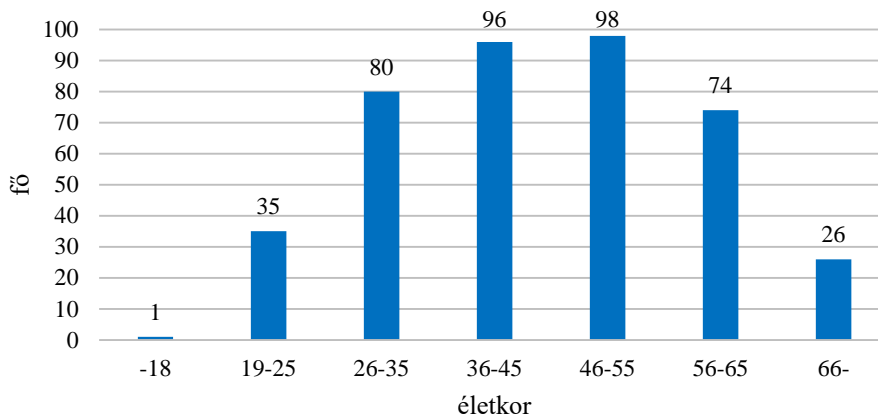
A települések önkormányzatai számára szóló online kérdőív ugyancsak a Limesurvey szoftver segítségével készült, a lekérdezés pedig a 2019 ősze és 2020 tavasza közötti időszakban, valamint 2020 őszén történt. Az önkormányzatok válaszadási aránya 100%-os volt.

5. A lakossági kérdőív eredményei

A vizsgált települések lakosai számára kiküldött online kérdőívekre összesen 410 darab hiánytalan, az elemzések során felhasználható kitöltés érkezett. Bár a vizsgált települések mindegyikéről érkezett kitöltés, az eredmény nem reprezentatív.

A válaszadók többsége, 83%-a nő, 17%-a pedig férfi volt. A kitöltők életkori megoszlását illetően a válaszadók között a legnagyobb csoportot (24%) a 46-55 évesek alkották, őket követte a 36-45 évesek (23%), valamint a 26-35 évesek (20%) csoportja (2. ábra).

3. ábra. A válaszadók életkor szerinti megoszlása

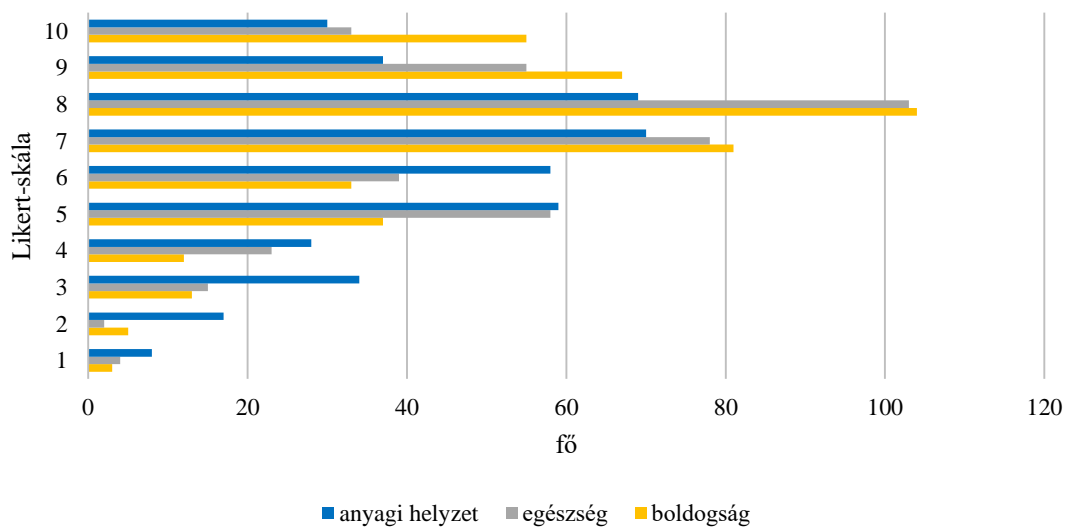

Forrás: saját szerkesztés

A kérdőívet kitöltő lakosok végzettségét illetően legnagyobb arányban a középfokú végzettséggel rendelkezők (58%) vannak, őket a felsőfokú végzettségűek követik (40%), az alacsony végzettséggel rendelkezők aránya pedig mindössze 3%. Foglalkozás szempontjából a válaszadók 37%-a szellemi alkalmazottként dolgozik, további 19%-uk fizikai alkalmazott, 15%-uk vállalkozó, 14%-uk nyugdíjas, a többiek pedig inaktívak (GYES, GYED, stb.), tanulók, munkanélküliek, vagy szellemi szabadfoglalkozásúak.

Az egészségturizmus életminőségre gyakorolt hatásai közül elsősorban a szubjektív életminőségre gyakorolt potenciális hatásokkal foglalkoztam. A szubjektív életminőség kapcsán három kérdést tettem fel, melyek segítségével a kitöltők egy tízelemű Likert-skálán (ahol 1= teljes mértékben elégedetlen, 10= teljes mértékben elégedett) értékelték a saját boldogságukat, egészségüket és anyagi körülményeiket. A válaszadók mindhárom tényező kapcsán inkább elégedettek mondhatók, hiszen a boldogság esetében 83%-uk, az egészség tekintetében 75%-uk, az anyagi helyzet esetében pedig 64%-uk jelölt 5-ösnél magasabb értéket. A módusz értéke az anyagi helyzet esetén 7, a másik két esetben 8, az átlag pedig az anyagi helyzet 6-os értékét leszámítva mindenhol 7-tel egyenlő (3. ábra).

4. ábra. A kérdőívet kitöltők szubjektív életminősége

Forrás: saját szerkesztés

A szubjektív életminőség és a lakóhely közötti kapcsolat vizsgálatához a Cramer-féle asszociációs együtthatót használtam, hiszen egy nominális (lakóhely) és egy ordinális (szubjektív életminőség értékelése) skálán mért változó közötti kapcsolatot vizsgáltam. A kapott eredmények alapján elmondható, hogy nincs szignifikáns kapcsolat aközött, hogy a válaszadók a vizsgált települések közül melyikben élnek, illetve milyenek értékelik a szubjektív életminőségüket (boldogság – Sig.=0,610; egészségesség – Sig.=0,117; anyagi helyzet – Sig.=0,231).

A Spearman-féle rangkorrelációs számítás segítségével megvizsgáltam, hogy van-e szignifikáns kapcsolat az egészségturizmus település életében betöltött jelentőségének értékelése, illetve a szubjektív életminőség között. A kapott eredmények alapján elmondható, hogy mind a boldogság, mind az egészségesség, mind pedig az anyagi helyzet esetében pozitív irányú, szignifikáns, gyenge kapcsolat figyelhető meg az egészségturizmus település életében betöltött jelentősége kapcsán (1. táblázat). Ez azt jelenti, hogy minél jelentősebbnek értékelik az egészségturizmus szerepét egy gyógyhellyel rendelkező, ötezer fő alatti település lakosai, annál jobb a szubjektív életminőségük, tehát annál jobbra értékelik a saját boldogságukat, egészségi állapotukat és anyagi helyzetüket.

1. táblázat: Az egészségturizmus települési szintű jelentőségének megítélés és a szubjektív életminőség közötti kapcsolatvizsgálat eredményei

		Correlation Coefficient	szubjektív életminőség		
			boldogság	egészségi állapot	anyagi helyzet
Spearman's rho	Az egészségturizmus kiemelkedő jelentőséggel bír a település életében	Correlation Coefficient	,113*	,133*	,139*
		Sig. (2-tailed)	,23	,008	,005
		N	399	399	399

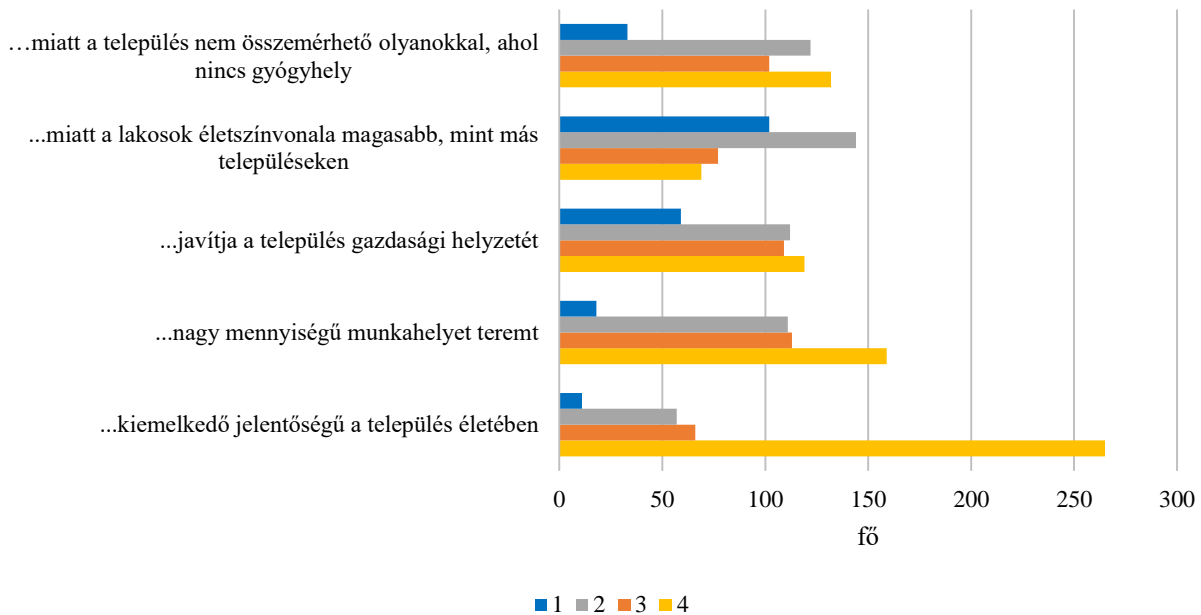
***. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).*

Forrás: saját szerkesztés, SPSS Statistics alapján

A válaszadók egészségturizmussal kapcsolatos attitűdjei négyelemű Likert-skálák segítségével (ahol 1= nem értek egyet, 4=teljes mértékben egyetértek) kerültek felmérésre. Ahogyan a 4. ábrán látható, a válaszadók többsége úgy véli, hogy az egészségturizmus kiemelkedő jelentőséggel bír a lakóhelyéül szolgáló település életében.

Az egészségturizmus munkahelyteremtő, illetve gazdaságélénkítő hatását illetően ugyancsak pozitív a válaszadók értékelése, többségük „egyetért”, vagy „teljes mértékben egyetért” a 4. ábrán látható állításokkal. A település más településsel szembeni különleges helyzetével kapcsolatos vélemények már kiegyenlítettebbek, az életszínvonal tekintetében többségében vannak azok, akik szerint a lakóhelyük egészségturizmusban való érdekeltisége nem eredményez más településen élőkénél magasabb életszínvonalat a helyiek számára.

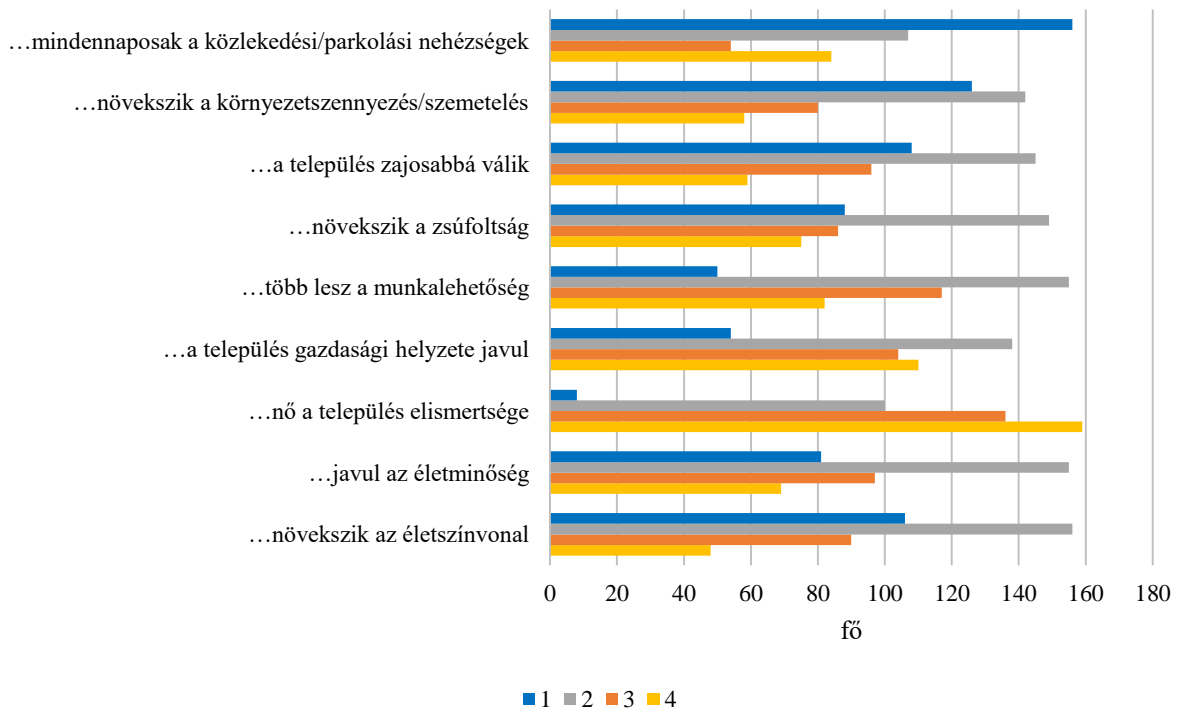
5. ábra. Az egészségturizmus...

Forrás: saját szerkesztés

A továbbiakban a válaszadóknak az egészségturizmus hatásait kellett értékelniük négyelemű Likert-skálák segítségével (ahol 1= nem értek egyet, 4=teljes mértékben egyetértek). A kérdőívet kitöltő lakosok többsége szerint az egészségturizmus nem okoz közlekedési/parkolási nehézségeket, többlet környezetszennyezést, zajterhelést és zsúfoltságot a vizsgált településeken. A munkalehetőségek mennyiségének növekedése esetén kiegyenlítették a válaszok, a kitöltők egyik fele úgy gondolja, hogy az egészségturizmus miatt nem növekszik a településen elérhető munkahelyek száma, másik felük szerint azonban az egészségturizmus munkahelyeket teremt. Az egészségturizmus gazdasági helyzetre gyakorolt hatását illetően is hasonló a helyzet, a válaszadók 52%-a gondolja úgy, hogy az egészségturizmus hatására javul a lakóhelyeül szolgáló település gazdasági helyzete. Az életminőségre és az életszínvonalra gyakorolt hatások megítélése esetében egyaránt negatív a kép, a megkérdezettek nagyobb része szerint ugyanis más településekhez hasonlítva az egészségturizmus nem eredményezi a helyi lakosok életszínvonalának intenzívebb mértékű javulását. Az egészségturizmus települési imázsjavító hatása azonban egyértelmű, a lakók 72%-a gondolja úgy, hogy az egészségturizmus miatt lakóhelyének ismertsége és hírneve növekszik.

6. ábra. Az egészségturizmus hatására...

Forrás: saját szerkesztés

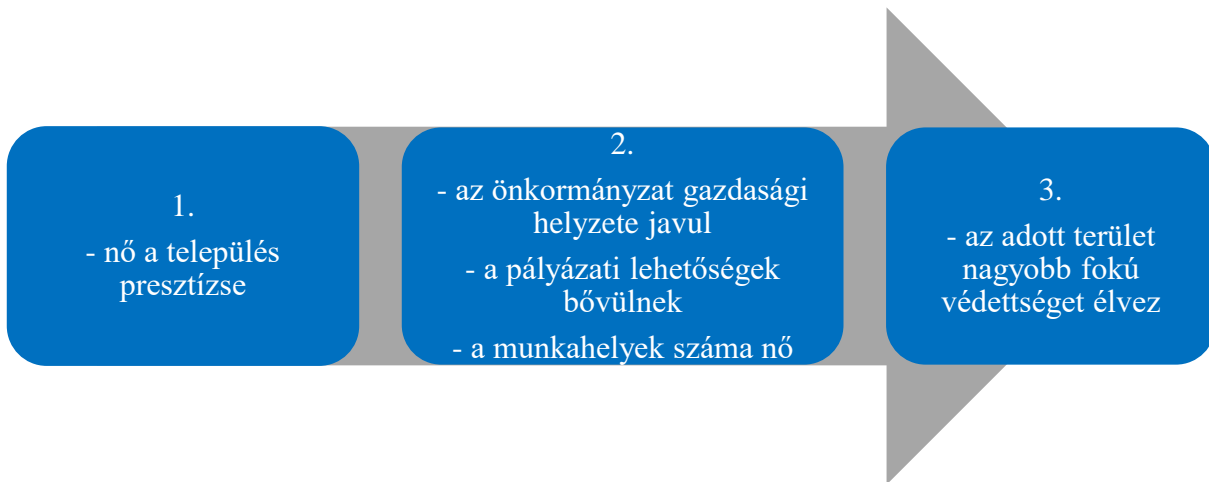
6. Az önkormányzati kérdőívek eredményei

A vizsgált települések önkormányzatainak szóló kérdőívet az összes település hiánytalanul kitöltötte (12 db), így a válaszadási arány 100%-os volt.

Az egészségturizmus település életében betöltött jelentőségét a vizsgált települések négyelemű Likert skálán értékelték, ahol az 1-es jelentése „nem meghatározó”, a 4-es jelentése pedig „nagyon meghatározó” volt. Négy darab, 3-as értéket jelölő település kivételével minden önkormányzat a legmagasabb, 4-es értéket jelölte a kérdés esetében. Ez azt jelenti, hogy a kutatás alapjául szolgáló települések meghatározónak, illetve nagyon meghatározónak értékelik az egészségturizmus szerepét. Ennek megfelelően a települések három legfontosabb turisztikai attrakcióját összegyűjtő kérdés esetében az önkormányzatok többsége az első és a második helyen egészségturisztikai attrakciókat említett, míg a harmadik helyen a kulturális turizmus attrakciói voltak többségben.

A gyógyhely minősítés létesítésével és fenntartásával kapcsolatos indokokat fontosság szerinti sorrendbe rendezhették a vizsgált települések önkormányzatai. Az első helyre leggyakrabban a település presztízsének növekedését sorolták, míg a második helyet illetően három tényező is holtversenyben végzett (az önkormányzat gazdasági helyzete javul, a pályázati lehetőségek bővülnek, a munkahelyek száma nő). A harmadik helyre a gyógyhellyé minősített terület nagyobb fokú védettsége került (6. ábra). A települések önkormányzatai szerint a gyógyhely minősítés semmilyen hátrányt sem jelent a települések számára, fenntartása pedig a többség szerint elfogadható mértékű kötelezettségekkel (67%) és elfogadható mértékű költségekkel (58%) jár. Mindössze a megkérdezett települési önkormányzatok egyike gondolja úgy, hogy jelentős mértékű költségek és kötelezettségek kötődnek a gyógyhely minősítés fenntartásához.

7. ábra. A gyógyhely minősítés megszerzésének/fenntartásának előnyei

Forrás: saját szerkesztés

A kutatás során vizsgált települések az elmúlt öt év során megvalósult legfontosabb fejlesztéseket illetően elsősorban egészségturisztikai célú, illetve az általános infrastruktúrát fejlesztő beruházásokat soroltak fel, az elkövetkező öt évben tervezett fejlesztések többsége pedig szintén az egészségturizmushoz kötődik.

Összegzés

A tanulmány alapjául szolgáló kutatás arra kereste a választ, hogy hogyan befolyásolja az egészségturizmus a minősített gyógyhellyel rendelkező, ötezer főnél kevesebb állandó lakossal bíró települések lakóinak életminőségét, illetve a települések gazdaságát.

A lakossági és önkormányzati kérdőívek segítségével összegyűjtött információk alapján megállapítható, hogy az egészségturizmus mind az életminőségre, mind pedig a települések gazdasági lehetőségeire hatással van.

Az egészségturizmus települési szintű gazdaságra gyakorolt hatásait tekintve a lakossági és az önkormányzati kérdőívek eredményeit figyelembe véve egyértelműen látszik, hogy az egészségturizmus pozitív hatást gyakorol a vizsgált települések ismertségére és imázsára, gazdasági helyzetére, munkahelyeinek számára, fejlesztési lehetőségeire, illetve a gyógyhely minősítéssel rendelkező terület értékeinek megóvására.

A Cramer-féle asszociációs együttható megmutatta, hogy a szubjektív életminőség tekintetében nincs szignifikáns kapcsolat az egyén értékelése és aközött, hogy a vizsgált települések közül melyikben él. A Spearman-féle rangkorrelációs számítás eredménye alapján azonban látható, hogy pozitív irányú gyenge kapcsolat mutatható ki az egészségturizmus település életében betöltött jelentősége és a szubjektív életminőség között. Ez azt jelenti, hogy az egészségturizmus képes pozitívan befolyásolni a gyógyhely minősítéssel bíró, ötezer főnél kevesebb állandó lakossal rendelkező hazai települések lakosainak szubjektív életminőségét. Az életminőségben megfigyelhető növekményt egyrészt az egészségturizmus jótékony gazdasági hatásai okozzák, másrészt pedig az a tény, hogy a turisztikai fejlesztések nyomán létrejövő egészségjavító és egészségmegőrző, valamint a kikapcsolódást szolgáló szolgáltatásokat a turisták mellett a helyi lakosok is igénybe vehetik.

További pozitívum, hogy a települések lakosainak tapasztalatai alapján az egészségturizmus potenciális negatív hatásai a vizsgált települések esetében kevésbé érvényesülnek (pl.: megnövekedett zajszint, zsúfoltság, közlekedési nehézségek).

A turizmus, azon belül pedig az egészségturizmus gazdasági jelentőségét a vizsgált települések esetében a SARS-CoV-2 koronavírus járvány okozta pandémia következményei is megmutatták. A járványhelyzet következtében hozott korlátozások a jelen tanulmányban vizsgált településeket is hátrányosan érintették, hiszen az egészségturizmus leállása ezen települések esetében szinte a teljes helyi gazdaság leállítását is eredményezhette. Az egyes települések egészségturisztikai szolgáltatói számára a 2020-ban és 2021-ben általánosságban erőteljesnek mondható nyári szezon segítséget nyújtott ugyan a túléléshez, a kieső bevételeket azonban nem tudta pótolni. Az egészségturizmus nagy hagyományokkal rendelkezik hazánkban, így a vizsgált települések esetében is valószínűsíthető a vírushelyzet miatt mesterséges módon elfojtott turisztikai kereslet robbanásszerű újjáéledéséből fakadó gyors helyreállítás.

Irodalomjegyzék

- ÁLVAREZ, M. M. – SMITH, R. D. – CHANDA, R. (2013): The Impact of Medical Tourism in Low- and Middle-Income Countries. In: Botteril, D. – Pennings, G. – Mainil, T. (eds): *Medical Tourism and Transnational Health Care*. Palgrave Macmillan, Hampshire
- ARCHER, B. – COOPER, C. – RUHANEN, L. (2005): The Positive and Negative Impacts of Tourism. In: Theobald, W. F. (eds): *Global Tourism* (3rd edition). Elsevier, Burlington
- ARUNANONDCHAI, J. – FINK, C. (2006): Trade in health services in the ASEAN region. *Health Promotion International*, 21(suppl_1), 59–66. DOI:10.1093/heapro/dal052
- BOROS, SZ. – MONDOK, A. – VÁRHELYI, T. (2012): *Az egészségturizmus szolgáltatásai és menedzsmentje*. Szolnoki Főiskola, Szolnok
- BOROS, SZ. – PRINTZ-MARKÓ, E. – PRISZINGER, K. (2011): Egészségturizmus. In: Michalkó, G. (szerk.) *Turisztikai terméktervezés és fejlesztés*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs
- BUDAI, Z. – SZÉKÁCS, O. (2001): A magyar egészségturisztikai kínálat alakítása a különböző célcsoportok igényei szerint. *Turizmus Bulletin* V. évfolyam 4. szám
- CAPÓ, J. – VALLE, E. (2008): The Macroeconomic Contribution of Tourism. In: Ramos, A. D. – Jiménez, P. S. (eds.) *Tourism Development: Economics, Management and Strategy* Nova Science Publishers, New York
- COSTA, C. – QUINTELA, J. – MENDES, J. (2015): Health and Wellness Tourism: A Strategic Plan for Tourism and Thermalism Valorization of São Pedro do Sul. In: Ortiz-Peris, M. – Álvarez-García, J. (eds.) *Health and Wellness Tourism: Emergence of a New Market Segment*. Springer, Cham
- CROUCH, G. I., – RITCHIE, J. R. B. (1999). Tourism, Competitiveness, and Societal Prosperity. *Journal of Business Research*, 44(3), 137–152. (DOI:10.1016/s0148-2963(97)00196-3)
- DEMICCO, F. J. (2017): *Medical Tourism and Wellness: Hospitality Bridging Healthcare (H2H)*. Apple Academic Press, Waretown
- DRAGIČEVIĆ, D. – PALEKA, H. (2019): Health tourism market in poland and croatia – financial effects and potentials. *Tourism in Southern and Eastern Europe*, Vol. 5, pp. 219-232., DOI: 10.20867/tosee.05.5
- DUNETTS, A. N. – YANKOVSKAYA, V. V. – PLISOVA, A. B. – MIKHAILOVA, M. V. – VAKHRUSHEV, I. B. – ALESHKO, R. A. (2020): Health Tourism In Low Mountains: A Case

Study. *Entrepreneurship and Sustainability Issues* 7(3), pp. 2213-2227.
DOI:10.9770/jesi.2020.7.3(50)

ESKI (EGÉSZSÉGÜGYI STRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET) (2010): *Az egészségügyi turizmus jövőképe, szükséges fejlesztési irányai*. Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézet, Budapest

FEKETE, S-NÉ – TURCSÁNYI, K. (2009): *Az egészségturizmus szerepe a területfejlesztésben*. A virtuális intézet közép-európa kutatására (VIKEK) évkönyve 2009/3) pp. 34-39

FERREIA, F. A. – CASTRO, C. (2020): Medical tourism in Portugal - a potential niche market. – In: Rocha, Á. – Abreu, A. – Vidal de Carvalho, J. – Liberato, D. – González, E. A. – Liberato, P. (szerk.): *Advances in Tourism, Technology and Smart Systems*. Springer, pp. 615-625. DOI: 10.1007/978-981-15-2024-2_53

KISS, K. – KÖKÉNY, L. (2018): Csak egészség legyen!? – A magyar lakosság szubjektív életminőségének tényezői egy empirikus kutatás alapján. In: Reisinger, A. – Kecskés, P. – Buics, L. – Berkes, J. – Balassa, B. (szerk.): *"Kulturális gazdaság"*. Kautz Gyula Emlékkonferencia elektronikus formában megjelenő kötete. Győr, pp. 1-10.

GHOLAMI, M. – ABADI, A. M. K. H. – MILADY, S. – GHOLAMI, M. (2020): A Systematic Review of the Factors Affecting the Growth of Medical Tourism in Iran. *International Journal of Travel Medicine and Global Health*, 8 (1), pp. 1-12, DOI: 10.34172/ijtmgh.2020.01

GHULAMRABBANY, MD. – AFRIN, S. – RAHMAN, A. – ISLAM, F. – HOQUE, F. (2013): Environmental effects of tourism. *American Journal of Environment, Energy and Power Research*, Vol. 1, No. 7

HELMAN, C. G. (2007): *Culture, Health and Illness* (5th edition). Hodder Arnold, London

HOJCSKA, Á. – SZABÓ, Z. (2011): *Fizioterápia az egészségturizmusban: Oktatási segédlet*. Szent István Egyetem Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézet, Gyula

HUNTER, C. W. (2007): Medical Tourism: A New Global Niche. *International Journal of Tourism Sciences*, 7 (1) pp. 129-140. DOI: 10.1080/15980634.2007.11434599

HUSTINÉ DR. BÉRES, K. (2011): *Fürdők és az egészségturizmus közgazdaságtana*. Szent István Egyetem, Gödöllő

ISSENBERG, S. (2016): *Outpatients: The Astonishing New World of Medical Tourism*. Columbia Global Reports, New York

JANDALA, CS. – SÁNDOR, T. – GONDOS, B. (2010): Az egészségturizmus a turizmuspolitika fókuszában: A fürdőkultúra szerepe a turisztikai termékfejlesztésben. *Turizmus Bulletin XIV.* évfolyam 4. szám) pp. 19-28.

KARDOS ZOLTÁNNÉ (2011): *Turisztikai ismeretek*. Egyetemi tankönyv, Keszthely. pp. 57–58.

KATONA, I. (2011): Tematikus TDM összefogások. In: Hanusz, Á. (szerk.) *A helyi TDM szervezetek szerepe a desztináció turisztikai kínálatának fejlesztésében*. Nyíregyháza Város és Nyíregyházi Főiskola, Nyíregyháza

KÁNTOR, SZ. (2019): Culture in Baths - Bathing in Culture? In Hojeska, Á. E. (szerk.) *Changing Spa Towns : 2nd Science Papers of the Spa Towns*, Magyar Fürdővárosok Szövetsége Egyesület, Tata, pp. 133-154.

KÁNTOR, SZ. (2020): Turizmus szakos hallgatók kultúrafogyasztásának sajátosságai. *Turisztikai És Vidékfejlesztési Tanulmányok* 5:1, pp. 47-60., DOI: 10.15170/TVT.2020.05.01.04

- KOCZISZKY, GY. (2004): Egészségügyi klaszter(ek) kialakításának lehetőségei az Észak-magyarországi régióban. *Észak-Magyarországi Stratégiai Füzetek* 1. Évf.:(2. Sz.) pp. 3-31.
- KOSKINEN, V. (2019): Spa tourism as a part of ageing well. *International Journal of Spa and Wellness*, DOI: 10.1080/24721735.2019.1668673
- KÚTVÖLGYI, V. (2017): Cserkeszőlő gyógyfürdőjének egészségturisztikai vizsgálata. *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok* 2. évf. 2. szám
- LACZKÓ, T. – ZSIGMOND, E. – LAMPEK, K. (2008): A wellness térnyerése Magyarországon. *Egészségfejlesztés*, XLIX. évfolyam, 2008. 5-6. szám. Országos Egészségfejlesztési Intézet, Budapest
- LEE, T. J. – HAN, J. S. – KO, T. G. (2020): Health-Oriented Tourists and Sustainable Domestic Tourism. *Sustainability* 12(12), DOI:10.3390/su12124988
- MANGWANE, J. – NTANJANA, A. (2020): Wellness Tourism in South Africa: Development Opportunities. In: Rocha, Á. – Abreu, A. – Vidal de Carvalho, J. – Liberato, D. – González, E. A. – Liberato, P. (szerk.): *Advances in Tourism, Technology and Smart Systems*. Springer, pp. 581-592. DOI: 10.1007/978-981-15-2024-2_50
- MICHALKÓ, G. (2010): *Boldogító utazás: a turizmus és az életminőség kapcsolatának magyarországi vonatkozásai*. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest
- MOLNÁR, CS. (2010): Az egészségturisztikai fejlesztések hatásai különös tekintettel Kelet-Magyarországra. *Jelenkori Társadalmi és Gazdasági Folyamatok* V. évf. 1-2. pp. 120-125.
- MTÜ (MAGYAR TURISZTIKAI ÜGYNÖKSÉG) (2017): *Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia, 2030 (NTS)*
- ÖNKORMÁNYZATI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI MINISZTERIUM (2007): *Országos egészségturizmus fejlesztési stratégia*, Aquaprofit Műszaki, Tanácsadási és Befektetési Rt., Budapest, pp. 9–10.
- PUCZKÓ, L. – RÁTZ, T. (2005): *A turizmus hatásai*. Aula, Budapest
- REISMAN, D. (2010): *Health tourism: Social Welfare through International Trade*. Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham
- RIEGER, T. (2013): Sustainability and Health Tourism. In: Jenkins I. – Schröder, R. (eds.) *Sustainability in Tourism: A Multidisciplinary Approach*. Springer Gabler, Wiesbaden
- SHAW, G. – WILLIAMS, A. M. (2004): *Tourism and Tourism Spaces*. SAGE Publications, London
- SMITH, M. – PUCZKÓ, L. (2017): *The Routledge Handbook of Health Tourism*. Routledge, Abingdon
- SUESS, C. – BALOGLU, S. – BUSSER, J. A. (2018): Perceived impacts of medical tourism development on community wellbeing. *Tourism Management* (69) pp. 232–245.
- SZABÓ, Z. (2011): Inanspruchnahme von Heilbad-Dienstleistungen im Lichte von Verbrauchererhebungen. In: Darabos, F. (szerk.): *Kincs, ami van – Fókuszban az egészségturizmus*. Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Győr. pp. 121–134.
- SZABÓ, Z. (2015): Fürdőturizmus – városfejlesztés – térségi modernizáció. In: Galambos, I. – Michalkó, G. – Törzsök, A. – Wirth, G. (szerk.): *Fürdővárosok Budapest, Magyarország: Magyar Földrajzi Társaság, Történelmi Ismeretterjesztő Társulat Egyesület*, pp. 279-289.

SZIVA, I. (2010): Öntsünk tiszta vizet... Az egészségturizmus fogalmi lehatárolása és trend-jeinek válogatott bibliográfiája. *Turizmus Bulletin* XIV. évfolyam 4. szám

TÓTH-KASZÁS, N. – KELLER, K. – PÉTER, E. – ERNSZT, I. (2018): Alkalmas-e a vidéki térség a mai utazók igényeinek kielégítésére? A letenyei kistérség példája. *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok* III. évf. 4. szám

VOIGT, C. – LAING, J. H. (2013): A Way Through the Maze: Exploring Differences and Overlaps Between Wellness and Medical Tourism Providers. In: Botteril, D. – Pennings, G. – Mainil, T. (eds.): *Medical Tourism and Transnational Health Care*. Palgrave Macmillan, Hampshire

BUDAPEST FŐVÁROS KORMÁNYHIVATALA: https://www.kormanyhivatal.hu/download/f/2b/f6000/8_Gyogyhelyek_002.pdf (letöltve: 2021. 09. 24.)

ITTHON.HU: <http://egeszsegturizmus.itthon.hu/wellness/-/article/vilagraszolo-gyogyhelyek>

magyarorszagon-%E2%80%93-1-resz;jsessionid= 34B38FDCB77A92BB9C3267CDB76796FE (letöltve: 2016. 06. 04.)

74/1999. (XII. 25.) EÜM RENDELET

TÉRPORT. HU: <http://www.terport.hu/telepulesek/telepulestipusok> (letöltve: 2020. 06. 18.)